

עזרי מעם ה'
עושה שמים וארץ

ספר

פרדס אור החיים

אור החיים
בראשית ג יא

על שבת ומועדי השנה

לקוטים יקרים מאירים כספירים
ביאורים נפלאים מלשונו הזהב
של הגאון הקדוש איש אלוקים
המאור הגדול לדורות עולם רבן של כל בית ישראל
מרנא ורבנא **רבינו חיים בן עמר** זצוקלה"ה

נאסף ונלקט מכל ספריו המרובים
שחיבר בכל מקצועות התורה
בהלכה אגדה דרוש וסוד

יו"ל בעזר אלוה ממעל ע"י
הרב שמעון גוטמן שליט"א
חבר מערכת 'אוצר הפוסקים'
דיין בבד"צ לממונות 'הישר והצדק' אלעד

יצא לאור ערב יומא דהילולא שנת
מרחשון תשס"ח הקדוש זלה"ה לפ"ק

מדרש כנסת ישראל צ"ט. וזכה להעמיד תלמידים גדולי ישראל אשר בספרו 'ראשון לציון' שנתחבר בירושלים הביא בשמם מה שהעירו לו כפעם בפעם בלמדם איתו.

ישיבת רבינו ללימוד תורת הנסתר

מסופר כי מלבד ישיבתו של רבינו בנגלה, היתה לו ישיבה מיוחדת ללימוד תורת הנסתר והקבלה, אשר לא נודע ממציאותה, מלבד תלמידיו וקרוביו שזכו לשמוע לקחו.

כשעלה הרה"ק רבי אברהם גרשון מקיטוב^פ זי"ע לארץ ישראל^{קא} גילה לו גיסו מרן אור שבעת הימים הרה"ק רבי ישראל בעש"ט זי"ע א מציאות ישיבה זו ואמר שישתדל

מכתבי גדולי ישראל, להוכיח זיופם של המכתבים ולערער על אמינות המכתב הנפוץ משנת תק"ב של רבי גרשון לגיסו מרן הבעש"ט. הגאון רמ"ד כותב באריכות נפלאה להוכיח כי המכתב בשקר יסודו והכל מזויף, ובפרט שהוא עלה על האמת מיהו מחברו האמיתי של ספר גנזי נסתרות, אחד מראשי המשכילים, ובעת הצורך החליף שם משפחתו. גם בספר מקור חיים פקפק באמינותו של מחבר ספר זה. **מעתה** יש לברר הדק היטב, באיזה שנה עלה רבי גרשון לארץ ישראל. הגאון רמ"ד במאמר הנ"ל מביא משו"ת נודע ביהודה (אבהע"ז סימן עב-עד) פרשיה אודות מעשים וחטאים נוראים שעשתה אשה אחת ובאו לפני חברי הבית דין בבראדי, ה"ה הגאון בעל הנוב"י, הגה"ק בעל מאיר נתיבים והגה"ק רבי גרשון מקיטוב (ראה ע"כ בארוכה בספר 'מופת הדור', תולדות הנוב"י), ותחילתו של מעשה זה היה קודם ראש השנה תק"ד [כמוכח בתשובת הגאון רבי בעריש זצ"ל בן הגאון בעל ה'פני יהושע' שנדפס בסוף 'שו"ת רבינו חיים כהן'], ולאחמ"כ עזב רבי גרשון את בראדי ושהה במשך השנים תק"ד-תק"ה בקושטא, ומשם נסע לארץ ישראל, וא"כ טוען הגאון רמ"ד דאותו המכתב שרבי גרשון שלח למרן הבעש"ט וחתום עליו הזמן, א' חוקת תק"ב פעה"ק צפת, הוא מזויף מתוכו, כיון שבאותו שנה הוא לא היה כלל בארץ ישראל. **אמנם**, הן אמת שטענתו הצודקת של הגאון רמ"ד להוכיח עפ"י זיופו של המכתב, שרבי גרשון לא היה כלל בארץ ישראל, אך לאידך גיסא מצינו כמה וכמה מגדולי, צדיקי מאורי החסידות זי"ע המביאים עובדות ומעשים על פגישתם של רבי גרשון ורבינו זלה"ה, ה"ה הרה"ק מקאמארנא בספרו נתיב מצותיך כותב כמ"פ, הרה"ק מנעשכ"ז כמובא בספר זכרון טוב, הרה"ק רבי משה מקאברין

צט. בספר המעלות לשלמה [לר"ש חזן] (דף ק"ג) כתב שהכנסת הישיבה היתה שש מאות גרוש, והשימוש במילת 'מדרש' במקום בית המדרש רגיל היה בין חכמי ארץ ישראל והמערב. **בספר** מעשה הצדיקים [להר' אברהם הלוי נ' סוסאן] (ירושלים, תרמ"ט) מביא עדות שעד היום נקרא אותו החצר על שם רבינו.

ק. הרה"ק מוזכר בספרים שונים כמה פעמים, ונזכיר מקצתם: נודע ביהודה (אהע"ז ח"ב מהדור"ק סי' ע"א), חומש היכל הברכה (פר' כי תצא) ובספה"ק עבודת ישראל (פר' מצורע), נסתלק לגנזי מרומים בעיה"ק ירושלים תובב"א ביום כ"ה אדר א' שנת תקכ"א ומנו"כ בהר הזיתים. **בספר** עדן ציון (ירושלים, תשט"ז, דף כ"ד) מביא דכשהרה"ק אמר קינות בט"ב נגד מקום המקדש נתעלף כמה פעמים עד שבקושי הקיצו אותו. פרשת תולדותיו ומעשיו הכבירים הלוא הם רשומים וחרוטים בספר אור כי טוב.

קא. הרבה קולמוסים נשתברו לדון באמיתותו של פגישת הרה"ק רבי גרשון מקיטוב עם רבינו, וכמה שאלות ובירורים מצינו בזה, א. באיזה שנה עלה רבי גרשון לארץ ישראל, ב. האם פגש את רבינו זלה"ה, ג. מהו מידת אמינותם של האגרות שכתב רבי גרשון לגיסו מרן הבעש"ט זי"ע על אודות רבינו זלה"ה, נביא כאן ראשי פרקים על קצה המזלג ויהא זה פתח לקוראים החפצים לדעת את אשר נעשה. **בראש** ובראשונה נציין שהגאון האדיר רבי מאיר דן רפאל פלאצקי זצ"ל בעל ה'כלי חמדה' [אבדק"ק אוסטרובה, מגדולי גאוני פולין ומתלמידי הגה"ק בעל האבני נזר זי"ע א], כתב מאמר ב'דגלנו' (בשנת תרפ"ו) שיצא לאור ע"י אגודת ישראל בפולין בשם 'לכותבי הסתוריא' (והודפס שוב ב'שורון' ח"ב עמוד תרפ), אחר שיצא ספר המכתבים 'גנזי נסתרות' ובו

להימנות בין החבריה וכשבא רבי גרשון מקיטוב זי"ע למקום רבינו ביקש ממנו רשות ללמוד בישיבתו הנגלית והתחיל לדרוש מהחברים על הישיבה הנסתרת והיה הדבר לפלא מאין ידע ממצאות ישיבה זו ובכל זאת לא גילו לו, ובא לפני רבינו וביקש רשות ללמוד בישיבה הנסתרת ושאל לו רבינו מי גילה לך כי יש לנו ישיבה נסתרת אמר מורי ורבי רבינו ישראל בעל שם טוב ויאמר לו רבינו לא אדעהו אף על פי כן הרשה לו ללמוד בישיבתו זו לאשר הכיר בו כי ראוי הוא לכך. אבל אחרי ג' ימים לא הניחו שומר הפתח ליכנס בפקודת רבינו באשר לא שימש ת"ח בפועל ממש. המתין רבי גרשון עד שהלך רבינו לעשות צרכיו והיה מנהגו בקודש של רבינו להחליף כל שמלותיו מכותנתו עד מצנפתו ואז הביא לו רבי גרשון מנעלים המיוחדים וקיים בזה שימוש ת"ח, ומני אז הניחו השומר לכנוס. אבל אחרי עבור ימים אחדים לא הניחו שוב שומר בית המדרש ליכנס מחדש ולא אמר לו טעמו, וכשבא לרבינו לשאול על סיבת פקודתו הקפיד עליו על אשר לא אמר לו שגיסו הוא רבי ישראל בעל שם טוב, שעל ידי זה לא נהג בו כבוד כראוי וכמעט שנענש על זה לולא שביקש הבעל שם טוב רחמים עליו שמכיר אותו על ידי ראייה דקה בעולמות עליונים ובכל זאת לא הרשהו יותר ליכנס להישיבה כי אין לו צורך ברב מאחר שהוא תלמיד הבעש"ט ק"ב.

קב. ספר דורש טוב [להרה"ק רבי נחום מרדכי מטשורטקוב] (עמ' קצד-קצה). וע"ע בספר סגולת משה [להר"ש האפשטיין] בריש ספרו. **בספר** כתבי ר' יאשע שו"ב (עמוד יז) כתב, ששמע מחסידים בימי מרן מקאברין זלה"ה ששמעו ממרן זלה"ה, שבעת שנסע רבי אברהם גרשון מקיטוב לא"י אמר לו הבעש"ט שיתראה עם האור החיים ויאמר לו שבאם לא יתוודע לו מגדלותו יאמר לו פריסת שלום מאתו שראה אותו בהיכל משיח ויושב על כסא של משיח ומעיין בספרו אור החיים, כאשר בא הר"ג לא"י ובא לישיבתו ואמר לו [הרא"ג] מפני מה אתם לומדים עם אנשים שאינם מהוגנים, ובנוסח אחר שמעתי שא"ל עם אנשים שיש להם נשמות נמוכות, א"ל מנין אתם א"ל מארץ פלאניא, א"ל זילו השתא ובואו למחר, למחר א"ל ראיתי את רבכם והנה הוא חכם גדול והרכין ראשו בתיבת גדול הרבה כלומר גדול למאוד, וא"ל הר"ג הענין שאמר לו הבעש"ט א"ל האור החיים לא ידעתי מה טובה עשה לי בזה בהתוודע אותי. [ומסיים שם, דתמוה לי דיש העתק אצלי ממכתב של ר"ג ששלח להבעש"ט שנראה שבא לא"י אחרי פטירת אור החיים הק']. **ובספר** זכרון טוב [להרה"ק

כמובא בספר אמרות משה והרה"ק רבי נחום מרדכי מטשורטקוב כמובא בספרו דורש טוב (אחרון של פסח), וא"כ מהם מוכח שרבי גרשון כן נפגש פנים בפנים עם רבינו זלה"ה, ואיך יהיה מיושב טענתו והוכחתו של הגאון הנודע בעל הכלי חמדה, ואולי אפשר לומר כפי שהוא עצמו כותב במאמרו, "נהיה צריכים לדחוק ולומר וכו' כבר היה רבי גרשון בארץ ישראל, אלא שמאיזה סיבה חזר משם לחו"ל ובשנים תק"ד-תק"ה עוד היה בקושטא, ואח"כ חזר שוב לארץ ישראל, אבל כמה מן הדוחק בזה", עכ"ל. **בחתימת** דברינו נציין כאן שהמכתבים המודפסים בספרים אודות רבינו זלה"ה מש"כ רבי גרשון לגיסו מרן הבעש"ט זי"ע מקורם מן 'הגניזה החרסונית', אשר כמה וכמה מגדולי ישראל פסלו זאת, מחמת טענתם והוכחתם על זיופם של כל המכתבים, וגם הגאון רמ"ד סבר ושלל אמינות הכתבים מהגניזה החרסונית, ולכן אנו בבואנו לספר תולדות רבינו ומשתדלים אנו בס"ד להביא מקורות נאמנים, נמנענו מלהביא מכתבים אלו, והבוחר יבחר. [אודות הפולמוס הגדול בגין 'הגניזה החרסונית', ראה מאמר ארוך וערוך בקובץ 'ישורון', (תש"ע עמ' 503-572)].